ASEVELVOLLISUUDEN KEHITTÄMINEN VALTIONEUVOSTON PUOLUSTUSSELONTEOSSA

Valtioneuvoston puolustusselonteossa on linjauksia asevelvollisuuden kehittämisestä:

> *Yleinen asevelvollisuus ja koko palveluskelpoisen miesikäluokan kouluttaminen tuottavat puolustusvoimien sodan ajan joukot kustannustehokkaasti. Naisten vapaaehtoista asepalvelusta kehitetään osana kokonaisjärjestelmää.*
>
> *Kutsuntoja parannetaan kehittämällä digitaalisia informaatiopalveluja ja toimintatapoja sekä ottamalla huomioon asevelvollisten erityisosaaminen ja toimintakyky.*
>
> *Varusmieskoulutusta kehitetään kustannustietoisesti vastaamaan muuttuneita valmiusvaatimuksia ja hyödyntämällä muun muassa verkko-, virtuaali- ja simulointijärjestelmiä. Uusia koulutusjärjestelyjä toimeenpannaan vaiheittain. Asevelvollisten asioiden hoidossa hyödynnetään digitaalisia palveluja.*

Suomalainen asevelvollisuus kestää kansainvälisenkin tarkastelun. Asevelvollisten koulutusjärjestelmä koostuu varusmiespalveluksesta ja reservin koulutuksesta, jälkimmäisen sisältäessä Puolustusvoimien kertausharjoitukset ja vapaaehtoiset harjoitukset sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen organisoiman vapaaehtoisen koulutuksen. Tässä muistiossa tarkastellaan asevelvollisuuden kehittämistä painopisteisesti varusmieskoulutuksen näkökulmasta - Koulutus 2020.

Varusmieskoulutusta on uudistettu kokonaisuutena viimeksi noin 20 vuotta sitten ja laajempi erillisselvitys tehtiin vuonna 2010, josta laadittiin ”Suomalainen asevelvollisuus” -raportti. Raportissa esitettiin kaikkiaan 77 toimenpidesuositusta asevelvollisuuden kehittämiseksi. Osittain niitä yhdistämällä toteutettavaksi jäi 66 toimenpidettä. Toimenpidesuosituksia on edelleen yhdistetty tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi. Toimenpiteistä on toteutettu 46, toteutuksessa on 12 ja kolmea ei toteuteta. Puolustusvoimat on koonnut toimenpidesuositusten tilannekuvan kaksi kertaa vuodessa kevääseen 2016 asti.

Opetusmenetelmiä ja parhaita käytänteitä on jalkautettu kaiken aikaa, viimeksi osana Puolustusvoima-uudistusta ja sen organisaatiomuutoksia. Samalla kiinnitettiin erityistä huomiota kouluttavan henkilöstön määrään. Myös joukko-osastojen koulutuksen suunnitteluresursseja vahvennettiin.

Varusmieskoulutusjärjestelmän kehittämiseen on syynä ajassa pysymisen lisäksi muun muassa nykyaikaisten opetusmenetelmien ja -välineiden hyödyntäminen, osaamis- ja toimintavalmiusvaatimukset sekä jatkuva paine kustannustehokkuudesta. Kutsuntajärjestelmää tarkastellaan osana kokonaisuutta, vaikka välitöntä muutospainetta nykyjärjestelmään ei olekaan. Sen sijaan esimerkiksi tiedon lisääminen naisille voi edelleen olla tarpeellista, vaikka hakijamäärät ovatkin kasvaneet viime vuosina. Vuonna 2017 hakijamäärä oli kaikkien aikojen suurin, 1126.

Tavoite on, että koulutettavien osaamisesta, terveydentilasta ja palveluskelpoisuudesta on nykyistä parempi käsitys jo ennen palveluksen aloittamista. Tarpeettomia palveluksen aloittamisia pyritään välttämään niiden osalta, jotka eivät juuri sillä hetkellä ole valmiita tai kykeneviä palvelukseen.

Valmiusvaatimukset edellyttävät tiettyjen suorituskykyjen käyttövalmiutta jatkuvasti. Tällä on vaikutusta joidenkin koulutusryhmien palvelusaikoihin, kuten on jo asetusmuutoksella säädetty koskemaan maavoimien valmiusyksiköitä. Vastaavasti kutsunta- ja palvelusaikaista valintamenettelyä tehostamalla, voidaan päästä tilanteeseen, jossa esimerkiksi siviiliosaamista hyödyntämällä joidenkin koulutusryhmien palvelusaikaa voitaisiin lyhentää nykyisestä. Tällä ei ole vaikutusta lyhimpään palvelusaikaan,

vaan kustannusneutraliteetin säilyttämiseksi joitakin pidempiä palvelusaikoja harkitaan lyhennettäväksi. Myös palveluksen sisäinen rytmittäminen nykyistä kurssimuotoisemmaksi on mahdollista.

Saapumiserätarkastelu on osa kokonaistarkastelua. Nykyinen saapumiseräjärjestelmä on lähtökohtaisesti toimiva ja se on synkronoitu muun yhteiskunnan, kuten koulujärjestelmän, vuosikiertoon.

Koulutettavien nuorten tapaan ja kykyyn oppia tulee vastata. Oppimisessa hyödynnetään paljon videomaailmaa. Tämä on tarkoitus ottaa huomioon korvaamalla perinteisiä oppitunteja lyhyillä mikroelokuvilla, joita voidaan johdetun ja keskustelulla vahvistetun opetustapahtuman jälkeen katsoa omatoimisesti. Materiaalin keskitetty tuotanto lisää kustannustehokkuutta ja osaamiskeskukset vastaavat tiedon ajantasaisuudesta.

Virtuaali- ja simulointijärjestelmiä tullaan hyödyntämään esimerkiksi ampumakoulutuksessa. Tällä järjestelyllä perustaitojen opettamisesta voidaan kohdentaa resursseja taisteluammuntavaiheeseen. Uusia koulutusjärjestelyjä toimeenpannaan vaiheittain. Tämä tarkoittaa, että ne mihin on valmius, voidaan toimeenpanna heti. Osaa pitää testata, selvittää tai osa odottaa tarvittavia materiaalihankintoja.

Varusmiesten ajankäytön tehostamisen kannalta pyritään siihen, että päivä- ja viikkorutiineissa voidaan hyödyntää sähköisiä palveluita ja varuskunnallisten tukiorganisaatioiden joustavia palveluaikoja. Kaikella tällä pyritään tehostamaan päiväpalvelus- ja viikkopalvelusrytmiä.

Toimintakyky jakaantuu neljään eri osa-alueeseen, jotka liittyvät vahvasti toisiinsa: Fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja eettinen toimintakyky, joiden keskiössä on sotilaan identiteetti. Pelkistetysti sotilaan toimintakyky on sitä, että yksilö pystyy – yksin ja yhdessä toisten kanssa – toimimaan määrätietoisesti ja tilanteen mukaisesti sodan tai sitä alemman asteisten kriisien erilaisissa ympäristöissä. Toimintakyvyn kehittäminen ja ylläpito sisältyy kiinteästi lähes kaikkiin palveluksen aikaisiin koulutus- ja muihin tapahtumiin sekä myös sen jälkeiseen toimintaan.

Puolustusvoimien tehtävä on tuottaa suorituskykyisiä joukkoja ja tämä saavutetaan vain varmistamalla koulutustulos henkilökohtaisen ja joukkokohtaisen harjaantumisen jälkeen vaativissa joukkojen soveltavissa harjoituksissa. Suorituskykyisimpiä joukkoja käytetään vaativissa kansainvälisissä harjoituksissa kotimaassa ja ulkomailla.